

K O B R A

KULTURNÍ OBČASNÍK REGIONÁLNÍCH
AUTORŮ
DUBEN 2019 *** ROČNÍK XX. *** ČÍSLO 4

Citát inspirující:

„Fráze a lež je smrtelným hříchem literatury.“

Ernst Fischer

Zdeněk SALAVA Očáři a hypochondři

I očáři s hypochondry
mají těžké chvíle,
jeden vyslech pacienta
už dost ledabyle,
a nakonec se ho zeptal,
a to vcelku mile:
„A bolí vás víc ty oči,
a nebo ty brýle?“

POROTCOVÁNÍ

Není lehké být porotcem. Víím, o čem mluvím, neboť každý rok zasedám v porotě v soutěži Řechečská slepice. A sehnat obecně další porotce není žádná legrace. Leč na tento úvodník mě přivedla Ilona Pluhařová, která mi napsala po té, co si přečetla hodnocení prací porotou v rámci turnovské soutěže „Střípky z ráje.“ Abych vysvětlil, tam totiž do sborníku dávají i názory porotců na oceněné práce. A mnohdy je to hodnocení dost protichůdné. Zatímco dva porotci soutěžní příspěvek vynášejí do nebes. Třetí porotce jej ztrhá.

Cituji z mailu Ilony: *je opravdu skvělý, že k těm textům dávají ty posudky. Z literárněvědného hlediska je to velice poučné.*

Je si říkám, že ty posudky nejsou jen vizitkou autorů, ale vlastní posudek svědčí také o kvalitě/nekvalitě toho či onoho porotce. Asi ve dvou případech jsem si říkala, že četli nepozorně či povrchně a neodhalili celé jádro nebo potenciál příspěvku.

Mám na mysli hlavně toho porotce a tvou povídku Můj osobní blackout. Skutečnost, že nepochopil ty hudební výrazy, je v celku jeho zásadní problém jako kritika. Nepoložil si hlubší otázku, co tím autor myslel. Podle mě je tato tvoje povídka, bez přehánění a kamarádství, neobyčejně neobvyklá věc, převyšuje běžné autorské průměry, zkrátka, jedna z nejlepších věcí, které jsem od tebe četla. Bohužel se dostává do dimenzí, kde vyžaduje čtenáře na určité literární výši a ve vysoké kvalitě porozumění textu. Tato "vyšší" literatura pak bývá dost často nedoceňována, nebo dokonce úplně nepochopena. Z mého hlediska jsi loni bez jakékoliv diskuze vyhrál, kvalita však převyšovala kapacitu vnímání toho jednoho porotce. Fakt zvláštní, dost neuvěřitelné, bohužel realita. Párkrát už jsem to také zažila, když jsem dostala posudek a říkala jsem si, že někteří jsou ve vnímání toho, co ode mně dostali, dost mimo. Hlavně u historických fantasy je neznalost historie dost problém, drobné vtipné niance pak zůstávají naprosto bez odezvy. - Označovány jako přebytečné výplně, nadbytečné nepůsobivé epizody a jiné blbosti, které nepochopily vztah těchto jednotlivostí k jádru příběhu.

Tolik Ilona. Nejde mi o to, jestli jsem měl být první nebo druhý, nad to už jsem dávno povznesen. Nakonec když tři ze čtyř porotců práci vyberou ve více než 130 textech, tak se asi nejedná zase o tak hroznou práci, ale souhlasím s Ilonou, že občas mám taky pocit, že „někteří jsou ve vnímání toho, co ode mně dostali, dost mimo.“ Jen dodávám, že pokud porotce napíše i pro mě nepříznivé věci, ale má pravdu, určitě mě to jako autora někam posouvá. Pokud ale porotce nepochopí autora, tak mu příliš nepomůže. Většinou jeho kritika je mimo mísu.

A přiznám se vám, že někdy kolem hodnocení Řehečské slepice špatně spím, protože nechci žádnému autorovi ublížit. Václav P.S. Pokud byste měli zájem o porotcování v Řehečské slepici, přihlaste se, rád vás v porotě přivítám.

VÍTE, ŽE ...

- Ve čtvrtletníku Výboru národní kultury „Lípa“ (ročník 23, číslo 4/2018) vyšel rozhovor Václava France s Michaelem Doubkem „Bez optimismu, ale nikoli laciného, se nedá žít a ani psát.“ Rozhovor byl převzat z časopisu ČAJ 137 (únor 2018).

- Ilona Pluhařová získala 3.cenu ve IV. kategorii na literární soutěži Městské knihovny v Hlinsku „Hlinecký hrneček“ na téma „Můj život s reklamou.“

- Ve vlastivědném sborníku českého ráje a Podještědí „Od Ještěda k Troskám“ v čísle 4/2018 najdete článek Jaroslava Kříže „Nová publikace: Střípky z Ráje II,“ ve kterém se autor vrací k 2.ročníku literární soutěže „Střípky z Ráje.“ Je zde vzpomenuo umístění na předních místech Ilony Pluhařové (1.cena) a Václava France (2.cena).
Václav

SOUTĚŽ FESTIVALU LITERÁRNÍ VYSOČINA 2019

Další ročník literární soutěže v kategoriích próza a poezie. Soutěž není omezena věkem účastníků. Díla musí splňovat následující podmínky: Práce se přijímají jeden měsíc: 1.dubna – 30. dubna 2019

Do každé kategorie lze zaslat maximálně tři strany textu, jeden autor může obelst obě kategorie, text zaslat elektronicky (e-mail) jako samostatnou přílohu na soutezliterarnivysocina@seznam.cz . Povinné údaje k soutěžním textům: Jméno, Příjmení, Rok narození, Kontaktní telefon. Protože vyhodnocování je anonymní „Povinné údaje“ pošlete odděleně od soutěžních textů (např. další příloha, nebo v textu e-mailu). Pro předání porotcům i pro další zpracování do sborníku musí formát přílohy být jedním z dnešních standardů .TXT – prostý text, .ODT .RTF popř. .DOC nebo .DOCX – formát dokumentů MS Word. Oddělte jednoznačně jednotlivé texty (prózy, básně)

Pořadatel texty nekontroluje a neopravuje gramatické chyby! Místo a čas vyhlášení včas upřesníme. Ceny neposíláme poštou. (<http://www.literarnivysocina.com/2019/02/27/soutez-2019/#more-1421>).

ČAJ č. 151– ŘEHEČSKÁ SLEPICE A HUMOR

Dubnové číslo ČAJe je věnováno humoru. Jako hosta jsem pozval dnes již nežijícího autora Petera Gregora (*1944 – 2014) a jeho knihu „Černý humor nenosí bílé rukavičky.“ Autorovy texty přeložil do češtiny Jiří Žáček, a tak se můžete seznámit s výbornou knihou Nakladatelství Kmen. Vyšla v roce 2018 a zasluhuje si naši pozornost.

Rozhovor je tentokrát specifický – s Řehečskou slepicí: „Není nic důležitějšího než si občas udělat legraci i sám ze sebe!“

Dalším hostem je úspěšná básnířka z Chrastavy Věra Polášková, která v loňském i letošním roce získala na Řehečské slepici ocenění. Můžete se seznámit s její zajímavou básnickou tvorbou.

Příspěvky úspěšných autorů z Řehečské slepice Jana Lipšanského („Kafka na zámku“), Jiřího Šandery (báseň „Vynálezci a vynálezci aneb Proč má Francie ve znaku řehečského kohouta“) a Zdeňka Salavy (básně „Slepice a bankomat“ - tu ilustroval jeho vnuk Ondřej Salava, a báseň „Prvok“ či prózu „Božský sladoučký sirup“) avizují, že dubnové číslo je zároveň pozvánkou na 18.ročník literární soutěže Řehečská slepice, který se uskuteční v sobotu 6.dubna 2019 v jičínské knihovně!

Václav

Ivan Landsmann – Smetanová revoluce

Vydalo nakladatelství Plus v roce 2014

Ivan Landsmann (1949 – 2017) pracoval v mládí jako horník a později jako předák v geologickém průzkumu. V roce 1985 odejel s bratrem do Kanady, kde chtěl zůstat, ale musel Kanadu opustit a zakotvil v Amsterdamu, kde získal politický azyl. Tam poznal Jaroslava Hutku a později na přímluvu Josefa Škvoreckého, který ho po přečtení deníků označil jako předního českého spisovatele, právě získal politický azyl. V roce 2001 se vrátil do ČR. Jeho první próza „Pestré vrstvy“ vyšla v roce 1999. Kniha byla převedena do divadelní hry.

Kniha „Smetanová revoluce“ je vlastně výpovědí stárnoucího havíře Josefa před důchodem a těsně po odchodu do důchodu. Pracuje jako popelář, má ženu Hildu a syna Pepu. Žije v Havířově a většinu času tráví v hospodě. Tak trochu neradostně bilancuje svůj život. Viz citace, str. 123: „Co ja vůbec umim? Nic!!! Enom chlastat, kuřit, žrat a štenkrovat lidi.“

Má plány, že se přestěhuje na venkov a bude pracovat v družstvu, ale všechny plány „propije.“ Kniha je zajímavá ostravským dialektem, bez příkrasy používá řeč horníků. Většinou naivní představy o budoucnosti končí fiaskem v hospodě. Syn dostuduje, ale nemůže najít místo, jeho bývalí kolegové z dolu umírají.

V knize najdeme řadu retrospektivních autobiografických ohlédnutí, kde je vzpomenut právě i vztah autora k Jaroslavu Hutkovi.

V hospodě se všechno jeví zlé, cituji str. 156: „Kapku pořádku by to chtělo. Jak ti mluvím. Po te smetanovce to stojí za hovno. A co zme vstupili do te junyje, je to eště horši. Zrovna neska sem mluvil ze synkem, jak si všecko představuje. Už je to více jak rok, co maturoval, a eště si nenašel žádnou robotu. To mě sere!“

Josef nakonec zkouší rybařit, ale i tady nenachází únik od reality a hospod, kamarádů a pití.

Václav

ALMANACH 12.ROČNÍKU - KARLOVY VARY

12.ročník Literární soutěže Krajské knihovny Karlovy Vary přinesl sborník deseti nejlepších prací. Můžete jej najít na stránkách http://www.knihovnakv.cz/files/user_upload/files/almanach_definitiv_a_tisk.pdf . Vedle vybraných příspěvků najdete i slovo patrona letošního ročníku, básníka Petra Borkovce a za porotu přidala několik postřehů Petra Richter Kohutová.

Mottem letošního ročníku bylo: „To, kam dáš lampu v pokoji, mění tvůj život víc než přátelé.“ Přiznám se, že mě trochu překvapila slova Petra Borkovce, cituji: „Nemyslel jsem vůbec na povídky o lampách, lampičkách, žárovkách, světle, stínech a tmě atd. – představoval jsem si prostě texty, v nichž budou hrát důležitou roli věci a jejich názvy a jejich podrobný popis a jejich dějiny. To bych rád četl, říkal jsem si. A stalo se – i když lamp v těch deseti povídkách, z nichž jsem vybíral, svítilo dost.“

Třeba já patřím k autorům, pro které je motto něco jako zákon, ale budiž. Nakonec jsem byl překvapen, jak po svém zpracovali autorky a autoři svoji představu motta soutěže. A myslím si, že si většina vedla velmi dobře. Mezi desítkou oceněných je i Ilona Pluhařová z Valdic. Její povídka „Klub zoufalců“ se mi líbila. Oceňuji i historickou povídku nám dobře známého Romana Elnera (z Řehečské slepice) „Jíst smí jen ten, kdo pracuje! (Lidská nekomunikace).“ Zaujala mě i povídka ve formě dopisů Martina Háka „Edith a Ludwig.“ Na stupně vítězů bych určitě zařadil i válečnou povídku Olgy Olajdy Habáskové „Musíme utéct.“ Ale u mne se absolutním vítězem stal Miroslav Rezek s povídkou „Světlo a tma.“ A jsem rád, že letos získal i jedno z ocenění na Řehečské slepici. Doufám, že budu mít příležitost se s panem Rezkem osobně setkat.

Naopak mezi ty povídky, nad kterými jsem zrovna nejásal, řadím vítěznou povídku (jak u hlavního porotce, tak i Cena poroty) Jana Pytela „Jeremiáš.“

Ale literární soutěž nelze měřit na góly, body, metry ani sekundami. Prostě je to subjektivní pohled každého člověka, a tak to musíme chápat. Všem oceněným i těm, kteří se dostali do elitní desítky, blahopřeji.

Pořadatelům děkuji za zajímavou soutěž a vydaný sborník (najdete v něm i další statistické údaje o počtu soutěžících atp.)

Vítězové 1. místo: Jan Pytel, povídka Jeremiáš

2. místo: Olga Olajda Habásková, povídka Musíme utéct

3.místo: Martin Hák, povídka Edith a Ludwig Václav

VYHLÁŠENÍ OČIMA ILONY PLUHAŘOVÉ

Dne 23.2. 2019 se v Galerii umění Karlovy Vary uskutečnilo vyhlášení výsledků XII. ročníku Literární soutěže Karlovy Vary. Po překonání stovek kilometrů nás hned na začátku čekalo nemilé překvapení, kdy o plánované akci nikdo z pracovníků galerie nevěděl. Začali jsme uvažovat o tom, zda budeme rychle hledat nějaký časnější zpáteční spoj, ale situace se nakonec vysvětlila.

Těsně před zahájením akce jsme si mohli prohlédnout karlovarskou obrazovou sbírku, která zahrnuje opravdové skvosty. Najdeme zde např. dílo Muž v klobouku od Josefa Čapka, Boje a zápasy od Emilla Filly, Krucemburk od Jana Zrzavého či Cirkus Josefa Kubišty.

Setkání bylo zahájeno rozhovorem s patronem soutěže Petrem Borkovcem, jenž přítomné seznámil se svou autorskou činností. Zajímavé bylo jeho vyprávění o překladech básní, přičemž je podle Borkovcových slov důležité, aby překladatel znal celé dílo překládaného autora i reakce tisku na jeho tvorbu, recenze a další informace, které dopomohou k získání celkového pohledu na překládané dílo i jeho tvůrce.

Vítězem soutěže se nakonec stal Jan Pytel, jenž získal i cenu poroty. Z autorů, kteří jsou známi z podobných akcí v Jičíně, byli na vyhlášení přítomni např. Miroslav Rezek, Roman Elner či Ilona Pluhařová.

Škoda jen, že po skončení akce nedošlo na tradiční širší diskuzi účastníků, porotců či představitelů sponzorujících literárních subjektů, zúčastnění se rychle rozešli. Přesto však patří všem organizátorům velké poděkování za vytvoření neobyčejné atmosféry celého setkání.

Ilona Pluhařová

Ilona Pluhařová a porotce soutěže, básník Petr Borkovec na vyhlášení soutěže v Karlových Varech (zdroj „Archiv KKKV.“)

KOBRA

Kulturní občasník regionálních autorů

Interní tiskovinu regionálních autorů Jičínska

Připravil : Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Ročník 20. Číslo 4. Duben 2019.

(5.dubna 2019)

www.ikobra.cz

PŘÍLOHA KOBRY

Marcella MARBOE Který autor se prosadí?

Nedávno mi jeden můj přítel řekl: Nerozlišuji mezi autory regionálními a ústředními. Autoři jsou buď dobří, nebo špatní. Ti dobří se prostě prosadí.

Pochopila jsem, že vůbec neví, která bije, a vzhledem k tomu, že je takových lidí jistě víc, pokusím se rozdíl mezi autorem ústředním a regionálním trochu osvětlit.

Být regionálním spisovatelem je na jednu stranu moc hezké, protože vztahy v regionálních centrech bývají spíš o přátelství a nezištné vzájemné pomoci než o soupeření a závisti, ale na druhou stranu jde o existenci pro spisovatele opravdu tristní. Jen naprosté výjimky (ale jsou takové) mají totiž šanci dostat se po žebříčku přátel dobrých přátel do povědomí literatury celorepublikové.

Jinak jde o začarovaný kruh, ze kterého prakticky není úniku.

Když jsem pracovala v radě Obce spisovatelů, měla jsem na starosti regionální literaturu, takže opravdu vím, o čem mluvím. Ve všech regionech je postavení autorů obdobné. Jsem z Východních Čech, proto se

pokusím přiblížit postavení regionálního autora na příkladu současného, skvěle fungujícího Střediska východočeských spisovatelů.

Trocha nedávné historie: Před sametovou revolucí existovalo v tomto regionu nakladatelství Kruh, kolem kterého se soustřeďovalo veškeré literární dění Východních Čech. Ředitelem byl doc. PhDr. Jan Dvořák, který měl dokonalý přehled o autorech regionu a s těmi začínajícími pravidelně pracoval. Je pravda, že vydání knihy trvalo třeba dva roky, ale autor dostal honorář a jednalo se s ním důstojně. Také tehdejší Svaz spisovatelů měl přehled o začínajících autorech regionu, pracoval s nimi, pořádal pro ně různé semináře a soustředění, ti perspektivní dostali příležitost i ve velkých nakladatelstvích pražských. Vydaná kniha pak putovala nejen do knihkupectví po celém Československu, ale dokonce i do všech československých knihoven.

Jak jiné je to dnes!

Po revoluci byla většina regionálních nakladatelství zrušena a začínající regionální spisovatelé se stali víceméně bezprizorní. Vydávat už neměli kde, protože se provinili tím, že se pokusili publikovat již před revolucí, ač mnozí by nemuseli změnit jedinou větu svého díla ani po revoluci.

V průběhu dalších asi deseti let se východočeští autoři přece jen dali dohromady. Založili jsme Středisko východočeských spisovatelů (SVČS). Obdobné to bylo i v jiných regionech.

SVČS si vedlo mimořádně dobře. Ve spolupráci s výtvarníky a hudebníky začalo realizovat řadu kulturních akcí, podzimní Východočeský umělecký maratón, začalo vydávat vlastní bulletin Kruh a každoročně i sborník z prací autorů střediska (vloni již desátý!). V současné době má Středisko téměř stovku členů. Ukázalo se, že stejně jako kdysi v tomto regionu zazářil třeba Jirásek, Němcová, Langr nebo Čapek, lze i v této stovce nalézt minimálně deset procent autorů velmi dobrých – až vynikajících, o které ovšem ústřední literární platforma nemá zájem. Spisovatelů a napsaných knih je totiž v současnosti příliš mnoho – a místa na slunci málo, proto je třeba ho rezervovat zejména recipročním přátelům...

A teď, jak je to s literární líhni: Regionální střediska většinou pořádají pro žáky a studenty literární soutěže. Východní Čechy

konkrétně Pardubický pramínek a Pardubické střípky. Tam lze objevit talenty. „Objevení“ se pak stávají členy sekce začínajících autorů při Vč. středisku, je s nimi nadále pracováno, jejich texty jsou zveřejňovány v bulletinu Kruh, ty opravdu dobré ve sborníku - a objeví-li se skutečná literární naděje, středisko je schopno vydat jí i prvotinu. Zrodil se tedy nadějný autor - a co dál?

Nic.

Nadějný autor plný optimismu obešle řadu celostátních nakladatelství - bezvýsledně. Některá nakladatelství neodpoví vůbec, některá obligátní větou, že se jim věc nehodí do krámu (tedy do plánu)... V nejlepší případě se zeptají: Máte sponzora? Případně: Chcete vydat knihu vašim vlastním nákladem? Většina dobrých autorů si knihu vlastním nákladem vydat nemůže (o sponzorech ani nemluví). To se ovšem nedá říci o mnohých grafomanech, kteří vydání své knihy považují za vrchol vlastního života a jsou ochotni na to obětovat mnohdy i veškeré prostředky.

Normální slušný autor, který neuspěl v žádném z velkých nakladatelství, se tedy pokusí o štěstí ve sdělovacích prostředcích – časopisech, rádiu, televizi. Výsledek je bohužel nejčastěji obdobný. V optimálním případě se nad ním smiluje, pokud se věc zdá být prodejná, regionální nakladatelství – a tam už pouť za proniknutím dílka do povědomí širší veřejnosti definitivně končí.

Obdobně jako autoři začínající jsou na tom ovšem i regionální spisovatelé dříve narození. Obešlou svým dílem velká nakladatelství v Praze či Brně – a nedostane se jim odpovědi. Proč? Protože je nikdo nezná. Ale jak je může někdo znát, když dostanou šanci pouze v malém regionálním nakladatelství, které rozhodně nemá peníze na nějaké „zviditelňování“. Navíc: Regionální autor obvykle nepracuje v redakci nějakých celostátních sdělovacích prostředků – v novinách, rozhlase, televizi – nemůže tedy nabídnout žádnou reciprocitu – a nebudeme si nic nalhávat – o reciprocitě to je. O reciprocitě jsou mnohdy i významnější literární soutěže, stačí si na výsledkové listině zakrýt jména autorů a podívat se na jména nakladatelství. Na předních místech figurují autoři (bezpochyby dobří) nakladatelství velkých. Ta malá nejsou často brána vůbec v potaz, i když jejich knížky mají mnohdy také vysokou literární úroveň.

Autor, který se stále ještě nevzdává, se rozhodne stát se členem

nějakého celostátního spisovatelského sdružení (PEN klub, Obec spisovatelů, Asociace spisovatelů, Klub autorů literatury faktu, Unie spisovatelů aj.) v naději, že organizace, které platí příspěvky - mnohdy pro něj nezanedbatelné - si jeho tvorby všimne. A třeba ho i doporučí nějakému velkému nakladatelství či navrhne na udělení nějakého ocenění, podpoří udělení grantu, studijního pobytu atd. Jenže i toto je nereálné. Organizace má třeba sto (a některé i mnohem více členů) a obvykle žádné recenzenty, kteří by byli ochotni (nejčastěji bez honoráře) zodpovědně přelouskat všechno, co členům daného společenství vychází, a podat objektivní zprávu nějaké komisi, která by o návrzích (na ceny, granty, studijní pobyty atd.) nestranně rozhodla. Jestliže se tedy vlastně neví o knihách okrajových (nejčastěji regionálních autorů), veškeré prebendy a pocty (zcela logicky) přísluší obvykle kamarádům z výboru. A zase bych to nechtěla paušalizovat. Jsou jednotlivci, jsou společenství, která se tomuto obecnému trendu vymykají, ale...

Tak tedy: Zklamaný dobrý autor malého regionálního nakladatelství si řekne: Co se dá dělat? Stačí, když se něco prodá. Jenže neprodá. Opět chybí recenze v tisku, rozhovory v médiích, besedy v knihovnách... Vstoupí-li autor do knihkupectví, je naprosto zděšen záplavou potišťeného papíru a zoufalý z toho, že se nedokáže orientovat. Svou knihu nenajde. Jde se po ní tedy dotázat. Po dlouhém hledání v počítači je mu sděleno, že měli poslední, a ta se prodala. Měli poslední, ovšem proto, že objednali (pokud vůbec) jedinou. Ta jediná pak byla zastrčena někde v koutku nevýrazným hřbetem dopředu a prodala se jenom proto, že se po ní nějaký kamarád z regionu zeptal.

Pokud tedy autor není celebritou v nějakém jiném ohledu (nejraději herec, zpěvák, novinář, moderátor, modelka) či syn, dcera, milenka někoho takového či bohatého podnikatele (nebo alespoň v přízni podobné celebrity), celostátní sdělovací prostředky o něj nezavadí, na Portálu české literatury se neobjeví, knihovny ho na honorovanou besedu nepozvou. Na takové jsou jim totiž ústředně jmenovitě doporučování úspěšní autoři. (INFO z nejmenovaného zdroje, jak s oblibou říkají novináři). Regionální autor pouze pokorně nabídne knihovně čtení či besedu zdarma – a může být rád, když není odmítnut. Mnohdy se v regionální knihovně dokonce ani dílko

regionálního spisovatele neobjeví, protože knihovny musí „šetřit“ a je tedy potřeba nakoupit knihy, které si budou čtenáři půjčovat.

Na chodbě jedné knihovny jsem objevila bedny knih určené na rozebrání zdarma. Žasla jsem nad jmény autorů – i světových – a většinu z těch vyražených knih, které si nikdo za pět let nepůjčil, si odnesla domů. A ještě teď mě mrazí při pomyšlení, co za pár let v těch knihovnách, přizpůsobujících se pokleslému vkusu zkomercializovaného čtenáře – vlastně bude. Vždyť už teď jejich police s knihami připomínají spíš police se zbožím v hypermarketu: Výběr sto druhů zboží od jednoho sortimentu, ale kvalita žádná. Kam se tedy asi bude posouvat gramotnost, morální úroveň a lidská kvalita občana? Jenže – zajímá to někoho?

Ale zpět k šancím regionálního autora: Jeho knihu totiž také nikdo nepřeloží, protože, jak mi sdělili známí bohemisté, také oni mají doporučeno překládat pouze knihy úspěšné. To znamená takové, které získaly nějaká celostátní ocenění, či jsou mimořádně prodejné. Často se říká: Kdo nebyl v televizi – nežil. Regionální spisovatel se pokusí tedy své dílo uplatnit tam. Jeden můj přítel (zdroj nejmenovaný), mi řekl: Nenech se vysmát. Barák na Kavkách je plný mladých holek, které píší scénáře... Jak by se tam tedy mohlo uplatnit něco zvenčí?

Ano, jistou výhodu mají některé žánry: Literatura faktu, historické romány, detektivní příběhy, sci-fi... Tam ještě jistý prostor pro uplatnění autora existuje, neboť neúprosná komerce tyto žánry lajkuje. Ale původní český společenský román či snad nedej bože poezie?

Regionální autor tedy, i kdyby to sám Čapek byl, se nemůže prosadit, protože ho nikdo nezná. A nikdo ho nezná, protože se mu nepodařilo prosadit se.

Pro ty mladší, kteří ovšem spíš už žijí jen svým vlastním osobním životem (nějaká morálka, čest, vlast, historie atd. jsou pojmy pro ně většinou cizí), zbývají ovšem ještě sociální sítě. Zapetrifikují se v „lajkovém“ světě poskytovaném „přáteli“, a to, co se nachází „vně“ tohoto světa, je prostě nezajímá. Pro ty starší, kteří se s „infernetem“ až tak moc nekamarádí, zbývá už jenom zázrak. Průměrným spotřebitelem zprůměrovaná budoucnost umění tedy může patřit hrstce recipročně vyvolených, či internetovým bloggerům a

výpotkům jejich zploštělých pohledů na život, kterému vlastně nemají šanci rozumět.

Že přirozená touha člověka po vlastním prospěchu je metlou i hybnou silou společnosti není nic nového. Kdo bude nejvychytralejší a nejbezohlednější, urve nejvíc. Co nepřináší žádný zisk nebo alespoň výhody – ztrácí cenu. Naopak to, co zisk přináší, je bezohledně glorifikováno, často bez ohledu na kvalitu. A tak se stalo, že i do literatury pronikl namyšlený diletantismus a nesprávně pochopená svoboda tvorby. Každý má totiž právo na seberealizaci, tedy právo vyjádřit svým dílem (byť třeba i tím nejpokleslejším způsobem) vlastní (byť třeba i ten nejpokleslejší) názor. Ten pak (mnohdy takovým autorem zaplacení) recenzenti glorifikují, aby tak ze čtenáře udělali tupce, který spolyká kdejaký horor, krvák, červenou knihovnu, scifi či velesprostou slátaninu, aniž by si uvědomil, že jde o povrchni, prvoplánový pövl.

A tak se v naší rádoby kulturní společnosti stane, že jako potrava pro duši převáží bulvár, protože ho „žere“, tedy i platí, více strávníků. Největší hanbou je, že potrava pro mozek a duši není tříděna podle norem etických či morálních, ale, jak jsem již výše naznačila, podle reciprocity a komerční úspěšnosti. A komerce potlačuje všechno nadprůměrné. Proč? Protože těch průměrných a podprůměrných mozků, duší – a nakonec i žaludků je o hodně víc. Je tedy výhodnější vařit pro ně. A tak s úžasem zjišťujeme, že naši kulturu a kulturnost přestává vytvářet chuť mozků gurmetsky geniálních, ale chuť všežravců, kteří si pochutnají na jakémkoliv odstínu šedi, hlavně když to bude bez přemýšlení. Stačí tučně zasypat do korýtka. A kdože čtenářům či televizním divákům tak báječně zasypává? No, přece všichni ti, kteří lačně hrabou korunky za to podřadné žrádlo. Tímhle způsobem se měřítkem kvality umění (i života) stává šedá, leč vyšperkovaná omezenost. A kdo to zavínil? Naskýtá se odpověď, že všechny ty – a možná i geniální – mozky, které z omezenosti bližního svého sprostě profitují.

Jenže svůj podíl na zprůměrnování života máme i my všichni mlčící. My snášenliví, co jen pokrčíme rameny a v zájmu korektnosti přijímáme i právo na sobectví, hloupost či chamtivost, na ohlupování prostřednictvím sdělovacích prostředků, které jsou dávno kočírovány komerčním zákulisím. Přiznáváme mlčky ohlupujícím právo

ohlupovat.

Problém tkví tedy možná jednak ve lhostejnosti, lenosti, ovlivnitelnosti a neochotě konzumentů umění přemýšlet, neboť oni se chtějí pouze bavit - jednak v tvůrcích samých: Proč já mám být umělecky i lidsky poctivý a kvalitní, když ostatní takoví nejsou?

Každý člověk vnímá život osobitým způsobem. Vnímání osciluje mezi pojetím otevřeným, nesobeckým a vstřícným, a mezi pojetím sobeckým, chamtivým, závistivým a nenávistným. Tato oscilace je vlastně zápasem člověka o jeho lidství. A „lidství“ v současném životě bohužel ubývá. Lidství podporuje kvalitní kniha napsaná kvalitním tvůrcem, jenže kvalitu knihy ovlivňuje neúprosný trh. Kniha je zboží a jediným měřítkem hodnoty je sláva a zisk. Etický a morální zisk již většinu populace nezajímá. A co je nejsmutnější, nezajímá to ani mnohá nakladatelství. Vychází tedy mnoho nepotřebných, hloupých a někdy až odporných knih jenom proto, že si to primitivní konzument přeje. Nevěřím, že jsou nakladatelští redaktori úplně hloupí. Nevěřím, že by odmítli DOBROU knihu regionálního spisovatele, kdyby si ji ovšem vůbec přečetli. Ale proč by ji četli, když o tomto autorovi vůbec nic nevědí, zatímco autor ústřední proveniencí má reklamu na každém kroku: V metru, na nádraží, v rádiu, v televizi. Tohoto autora čtenář zná, jeho knihu koupí... Ano, je to bludný kruh, cesta odnikud nikam...

Ach, co bych dala za takového literárního Pavla Maurera, který každou neděli doporučuje svým posluchačům, aby nejedli, nepili, a když to půjde, ani nežili blbě. Právě on mě donutil k přemýšlení nad tím, jaké fenomény se šíří snáz. Ty, které jsou náročnější, nebo ty, které jsou snáze uchopitelné? Nepochybně se bleskověji šíří skupina druhá. Potrava, která je přístupná pro každého, potrava pouze sytící.

Stejně je to s uměním – v našem případě s literaturou. Ta, která je bulvární a prvoplánová, vzbuzující povrchní emoce, je potravou dostupnější, snáze vstřebatelnou. To, co je přijatelné pro mozky výlučných lidí tak velkou šanci na uplatnění nemá, neboť se s tím stejně dobře jako se zábavním průmyslem nedá obchodovat. Zábavní průmysl zbavuje touhy myslet. Chápat cokoli v souvislostech. Zbavuje reflexe a tím i formování individua. Prostřednictvím osobnosti individua je pak bohužel formována i celá společnost v širším slova smyslu.

A tak volám po literárním Pavlu Maurerovi. Po někom, kdo by jednou týdně zasvěceně pohovořil o zajímavých knihách i regionálních autorů a doporučil posluchačům, aby své duši nepředkládali jídlo podřadné, ale jen to kvalitní. A na závěr by doporučil: Nekonzumujte programy sdělovacích prostředků, které jsou komerčně blbé, nečtete ohlupující knihy, a když to půjde - a ono to pak půjde - žijte kvalitní, plnohodnotný život.

Vím, že nejspíš pláču na nesprávném hrobě. Potíž je ovšem v tom, že nevím, který hrob je ten správný. Pokusila jsem se v dlouhém dopise vylíčit postavení regionální literatury jedné významné paní senátorce – bez odpovědi. Pokusila jsem se o totéž u významných moderátorek českého rozhlasu – se stejným výsledkem. Rozeslala jsem doporučené dopisy do médií – dtto.

A tak se vracím na začátek svého neučesaného povídání o tom, že není třeba rozlišovat mezi autory regionálními a ústředními, protože autoři jsou buď dobří – nebo špatní. A ti dobří se prostě prosadí.

JAK? Anebo KDO je prosadí?

Poradí mi někdo?

Mgr. Marcella MARBOE

*1946

členka SVČS – vedoucí oblasti Pardubicko – venkov, Řečany

Členka Obce spisovatelů, PEN klubu, KALFu, Akademie literatury české

Prozaička.

Viz <http://www.spisovatelevc.cz/clen/page/2/>

Rozhlasový příspěvek M. Marboe

<https://plus.rozhlas.cz/host-marcella-marboe-vychodoceska-spisovatelka-autorka-prozy-pro-deti-mladez-i-7707804>